

✱ ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΡΕΥΝΕΣ ✱

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ(*)

Ποιμαντικές δυνατότητες για την καταπολέμησή του

Του Έρβιν Ρίνγκελ

γ) Περιστολή των διαγροπύων σχέσεων.

Ο έπιρρεπής στην αυτοκτονία είναι ένας θαθύτατα απομονωμένος, μοναχικός άνθρωπος. Τη μόνωση την ζεί κανείς όχι μόνο όταν δεν έχει πια κανένα (όπως στην περίπτωση πολλών ηλικιωμένων)· μπορεί να είναι το ίδιο τέλεια απομονωμένος όταν οι πολλές σχέσεις, τις οποίες φαινομενικά έχει: ολόγυρά του, στην πραγματικότητα δεν έχουν καμιά αξία. Κριτήρια για την ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου είναι: ή προθυμία να ενδιαφερθείς για τον άλλο, να συμμετάσχεις στην τύχη του, να έχεις χρόνο να του διαθέσεις, να μιλήσεις μαζί του, να τον βοηθήσεις στην πράξη. Όλα τὰ άλλα δεν είναι παρά μια άπλη συνύπαρξη, χωρίς το αποφασιστικό αίσθημα να αισθάνεσαι υπεύθυνος για τον άλλο.

δ) Η περιστολή του κόσμου των αξιών.

Η δίωση των αξιών έχει διαταραχθεί στον άνθρωπο που παρουσιάζει προδιάθεση για αυτοκτονία. Βιούμε την ύπαρξή μας στο μέτρο που βάζουμε μέσα σ' αυτήν αξίες, στο μέτρο που έχουμε σχέσεις προς τις αξίες αυτές, και που βιώνουμε προς την πραγμάτωση αυτών των αξιών. Στο προστάδιο της αυτοχειρίας εμφανίζεται μια «ύποτονια των αξιών». Θα λέγαμε: το σημαντικό χάνει σιγά-σιγά την θαρύτητά του, όλο και περισσότεροι τομείς ζωής απομακρύνονται από τον δικό μας χώρο, παύουν να είναι επικτοί, «ένδιαφέροντες», στο τέλος όλα γίνονται «θαρετά». Συχνά δεν απομένει με τον καιρό παρά ένας, μοναδικός χώρος· κι όταν γκρεμισθεί κι αυτός, τότε βρίσκεται κανείς στο κενό! Το αίσθημα της προσωπικής αξίας είναι για κάθε άνθρωπο απαραίτητος όρος ζωής. Αν κανείς αισθανθεί τον εαυτό του, ή και άλλους, χωρίς αξία, τότε χάνει και την θετική σχέση προς την ζωή. Έλλειψη αίσθηματος προσωπικής αξίας και έλλιπής πραγμάτωση αξιών αλληλοπροσδιορίζονται συχνά και αλληλοτονώνονται για να δώσουν τον τύπο ενός τραγικού, δαίμονικού κύκλου. Τυπικό παράδειγμα είναι ή φράση μιας νέας: «Κι αν είμαι 18 χρονών ή κι αν ήμουν ογδόντα, θα είχε την ίδια αξία για μένα, δηλαδή τίποτα!». Είναι πολύ επικίνδυνο επίσης να φαντάζεσαι

αξίες, που είναι: ζέες προς τις αξίες της ολότητας (της κοινωνίας)· επειδή με τον τρόπο αυτό φθάνει κανείς αυτόματα στη μόνωση, στην θέση εκείνη του «απόμερου», αυτού που βρίσκεται «απ' έξω», σε μια κατάσταση που τόσο πολύ προδιαθέτει προς την αυτοκτονία.

2. ΙΔΕΕΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στο προστάδιο της αυτοχειρίας ο άνθρωπος είναι μια προσωπικότητα που έχει αναπτύξει μέσα της, συνήθως ύστερα από μακροχρόνια καταπίεση, τεράστια δυναμικά επιθετικότητα. Βρίσκεται λοιπόν κάτω από μια άφορητη πίεση αισθημάτων πικρίας και μίσους, χωρίς να είναι σε θέση να αντιδράσει εξωτερικευοντάς τα. Για τους πιο ποικίλους λόγους, δεν έχει κατορθώσει να παραχτεύσει τα αισθήματα αυτά· είτε επειδή μένουν άγνωστα σ' αυτόν είτε επειδή ο άνερχόμενος πολιτισμός προωθεί την ήμερότητα των ήθων. Στον άνθρωπο λοιπόν που βρίσκεται σε μια τέτοια κατάσταση δεν απομένει άλλη διέξοδος παρά να στρέψει τις τάσεις επιθετικότητας έναντι του ίδιου του εαυτού του. Ο Φρόυντ είχε δίκιο όταν υπεστήριξε ότι μ' αυτόν τον τρόπο κάθε αυτοκτονία είναι κατά βάθος ένας παρεμποδισμένος φόνος και ότι μαζί με το ίδιο το πρόσωπο πλήττονται και οι πιο κοντινοί συγγενείς (δ' Αντλερ το ονόμασε «ή εκδίαιση» του αυτόχειρα). Κατά τη διαδικασία της μεταστροφής της επιθετικότητας πάνω στο ίδιο το έγω, συναντούμε συχνά την προσπάθεια να στραφεί ή αυτοεπίθεση έναντι των μερών του σώματος, που χρησιμεύουν τότε ως υποκατάστατα του άλλου προσώπου (ψυχοσωματικές ασθένειες, άτυχήματα, αλκοολισμός, πάθος): όταν οι μηχανισμοί αυτοί για την συγκράτηση της εκφράσεως της εσωτερικής διαπάλης δεν λειτουργήσουν, την τάση αυτοκαταστροφής θ' ακολουθήσει ο αυτοφαρισμός.

3. ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΕΙΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Ο αυτόχειρας είναι ένας άνθρωπος ο οποίος όλο και λιγότερο προσανατολίζεται μέσα στην πραγματικότητα κι ο οποίος συγχρόνως δεν είναι σε θέση να συμβιβασθεί μ' αυτήν· ακόμα περισσότερα, αισθάνεται τη διάθεση να ξεφεύγει με την φαντασία του σ' ένα κόσμο ονειροπολήματος. Έτσι δημιουργείται, σαν απάντηση στο

(*) Συνέχεια εκ της σελ. 227 του όπ' αριθ. 17-18 τεύχους.

(Συνέχεια εις την σελίδα 246)

αυτό το θέμα, φέρε μου το βιβλίο της εταιρίας με τίτλο «Η κηθάρα του Θεού» εκεί θα δής γραμμένο πώς πράγματι ο Ρόδερφορντ πίστευε ότι ο Ρώσσελ προσωπικά ήταν ο «πιστός και φρόνιμος δούλος», αυτό τουλάχιστον διακήρυττε δημόσια όχι μόνο το 1917 αλλά και πολύ μεταγενέστερα (δές σχετικά με το θέμα αυτό «Οι χιλιαστές μας γράφουν...», σελ. 346).

—Δεν το αναγνωρίζω αυτό το βιβλίο, είναι παλαιό, δεν μας ενδιαφέρουν τα παλαιά, υπάρχει νέο φως! κατέληξε ο συνομιλητής μου.

—Ναι, αλλά η εταιρία «Σκοπιά» το αναγνωρίζει ακόμη και σήμερα στο «Βιβλίο του Έτους 1983» αναφέρει πώς το βιβλίο αυτό «ήταν πραγματικά μια ελλογία, μια απάντησι στις προσευχές» των «μαρτύρων του Ίεχωβά» και «σκιαγραφούσε το σκοπό του Ίεχωβά» μήπως δεν είναι έτσι; μήπως πλανάται η εταιρία «Σκοπιά» σήμερα, το 1983; Δεν τρέχω εγώ να το βρω στα παλαισιπωλεία, η εταιρία «Σκοπιά» το κάνει!

Με αυτό το παράδειγμα κάνουμε κατανοητό αυτό που αναφέραμε πιο πάνω: εάν πρώτος στόχος μας τίθεται η προσφορά βοήθειας, προκειμένου να ξαναρχίσει ο αδελφός μας να σκέπτεται προσωπικά και να κρίνει ελεύθερα. Τα επιχειρήματα που παραθέτουμε στα βιβλία «Η Σκοπιά: Ζωηρότερο φως ή πυκνότερο σκότος;», «Οι χιλιαστές μας γράφουν...», «100 χρόνια απάτης» και σε άλλο υλικό (όπως π.χ. 15 αντιχιλιαστικές κασέτες), ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στα κλισέ από παλαιότερες εκ-

δόσεις της «Σκοπιάς» είναι πολύ χρήσιμα. Μάλιστα τώρα, με την κυκλοφορία του «Βιβλίου Έτους 1983 των μαρτύρων του Ίεχωβά», στο οποίο δημοσιεύεται νοθευμένη ή ιστορία της χιλιαστικής οργάνωσης, ή συγκριτική μελέτη των αντιχιλιαστικών μας βιβλίων, σε αντιπαραβολή με το «Βιβλίο Έτους» προσφέρει πολύτιμο και επίκαιρο υλικό για δημιουργική δουλειά.

6) Οικοδομή στην Ὁρθόδοξο πίστι. Ὅταν κλονισθῆ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ χιλιαστοῦ στὴν ἐταιρία «Σκοπιά», τότε μπορεῖ νὰ ἀρχίσῃ ἡ προσπάθεια ἀγιογραφικῆς ἀντικρούσεως τῶν ἐπὶ μέρους κληροδοσιῶν τοῦ Μπρούκλιν καὶ, τέλος, ἡ ἀγιογραφικὴ κατοχύρωσι τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας. Γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ ὁ ἐργάτης τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ εἶρῃ πλοῦσιο υἷκιο στὸ βιβλίο «Οἱ χιλιαστές μας γράφουν» καὶ στὸ «Ἐφῶδιον Ὁρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε πρόσφατα ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία σὲ τρίτη ἐκδοσι.

7) Ἐπανένταξι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν τὸ ἔργο τῆς κατηχήσεως τελειώσῃ, ἡ ἀποστολὴ τοῦ ποιμενικοῦ δὲν ἔληξε.

«Ἀκόμη εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῆ κατάλληλο περιβάλλον, ἵκανὸ νὰ προσφέρῃ κατανοήσι καὶ ζεστασιά, πρᾶγμα ποῦ προϋποθέτει μερικὲς βασικὲς γνώσεις γιὰ τὴν ιδιαίτερη ψυχολογικὴ κατάστασι τῶν πλανημένων ἀδελφῶν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ δημιουργηθῆ ἡ ἀπαραίτητη γέφυρα γιὰ τὴν πλήρη ἐπανένταξι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας» (Οἱ χιλιαστές μας γράφουν, σελ. 374).

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 243)

ἀδύνατο τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, ἀρχικὰ ἢ παράστασι διὰ εἶναι κανεὶς γενερός, ἀργότερα ἢ ἐπιθυμία νὰ δώσει στὸν ἑαυτὸ του τὸν θάνατο καὶ τελικὰ —αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ ἐπικίνδυνο στάδιο— ἢ ἐντονη ἀπασχόληση τῆς σκέψεως μὲ τὸ ἐρώτημα, μὲ τί τρόπο θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ὅσο περισσότερο οὐδεὶς κανεὶς στὸν κόσμο αὐτὸ τῆς φαντασίας, τόσο πιὸ ἀφόρητη γίνεσθαι —μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς ἀντιθέσεως— ἢ πραγματικότητα. Στὸ τέλος, οἱ ἀρχικὰ κατὰ παραγγελίαν φαντασιώσεις γίνονται αὐτοδύναμες καὶ σύρουν τὸ θῦμα πρὸς τὴν πραγμάτωσι τῆς αὐτοκτονίας. Αὐτὴ ἢ (προσθευτικῶς) κυριάρχηση τοῦ θανάτου πάνω σ' ἕνα ζωντανὸ ἄνθρωπο, χωρὶς κανὲν νὰ ὑπάρχει σωματικὴ ἀσθένεια, εἶναι ἕνα ἀνησυχητικὸ φαινόμενο. Τόσο ἀνησυχητικὸ, ὅσο καὶ τὸ γεγονός διὰ οἱ συνάνθρωποι κάνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ μὴ παραδεχθοῦν αὐτὴ τὴν ἐπικίνδυνη ἐξέλιξι.

II. Οἱ ιδιοτυπίες ποῦ παρουσιάζει τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο στοὺς νέους.

Εἶναι φανερό διὰ τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο ἀποτελεῖ τὸν κοινὸ παρονομαστὴ τῆς ὁποιασδήποτε διαθέ-

σεως αὐτοκτονίας. Ἐξῆλλου ὁμως ἀπὸ περίπτωσι σὲ περίπτωσι καὶ ἀπὸ ὁμάδα σὲ ὁμάδα ἐμφανίζονται στοὺς μελλοντικούς αὐτόχειρες εἰδικὲς ἀποχρώσεις τοῦ προαυτοκτονικοῦ συνδρόμου. Ἐνας παράγων, ἀπ' τὸν ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἡ ἐκάστοτε ἀπόχρωση, παραμένει ἡ ἡλικία.

1. ΑΙΤΙΑ: ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στοὺς νέους τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο ἀνάγεται, στὴν συντριπτικὴ πλειονότητα ὄλων σχεδὸν τῶν περιπτώσεων, σὲ μιὰ ἀποτυχημένη ψυχικὴ ἀνάπτυξι, ποῦ ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς στὴν παιδικὴ ἡλικία. Θὰ πρέπει ἴσως νὰ θέσει κανεὶς τὴν ἐξῆς ἀναλογία: Ὅσο θαρύτερη εἶναι ἢ βλάβη στὴν ἡλικία αὐτὴ, τόσο περισσότερο περιορισμένη εἶναι ἡ ἱκανότητα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ, κατὰ συνέπεια, τόσο κυριότερα φθάνει ἡ ὥρα τῆς αὐτοκτονίας. Στ' αὐτὴ τὴν συνάρτησι μᾶς ἔρχονται στὸ νοῦ οἱ σημαντικότεροι σταθμοὶ τῆς παιδικῆς ἀναπτύξεως καὶ μάλιστα λαμβάνοντας ὑπόψη τὰ τρία ἐκείνη ἀντίθετα ζεύγη, τὰ ὁποῖα ὕστερα ἀπὸ ἐρευνα ὁ Ἐρικσον καθόρισε ὡς ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία:

(Συνεχίζεται)